

THE VIEWS OF PRE-SERVICE TEACHERS ON THE SKILL OF ACCURATELY, AESTHETIC AND EFFECTIVE USING OF TURKISH LANGUAGE: A CASE STUDY

(ÖĞRETMEN ADAYLARININ TÜRKÇEYİ DOĞRU, GÜZEL VE ETKİLİ KULLANMA BECERİSİYLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI)

Fatih KANA¹

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the views of pre-service Turkish teachers towards the skill of effective and aesthetic using of Turkish language. A case study design within qualitative research was adopted for this research. Typical case sampling within purposeful sampling methods was adopted in this study. From the western of Turkey 28 female and 19 male university students studying in fourth grade Turkish language teaching program participated to this research as research sampling in 2013-2014 semester. The data were collected in the last week of 2013-2014 spring semester of 2013-2014. A semi-structured interview form was adopted in this research as to determine the views of pre-service Turkish teachers towards the skill of effective and aesthetic using of Turkish language, and the observation in the courses of school experience. The obtained data were analyzed by content analysis. It was clearly seen that pre-service Turkish teachers could not attach importance to the skill of effective and aesthetic using of Turkish language and gain enough this skill. They also mentioned that conventional teaching model had been pursued in the courses though the introduction of constructivist educational approach since 2005.

Keywords: Turkish pre-service teacher, aesthetic and effective using of Turkish language, skill, case study

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili görüşlerini belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmada amaçsal örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya Türkiye'nin batısında yer alan bir üniversitede 2013-2014 akademik yılında Türkçe Eğitimi Bölümü 4. sınıfta öğrenim gören 28 kadın 19 erkek Türkçe öğretmeni adayı katılmıştır. Araştırmanın verileri, 2013-2014 akademik yılı bahar yarıyılıının son haftasında toplanmıştır. Araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili görüşlerini, okul ve deneyimi öğretmenlik uygulaması derslerindeki gözlemlerini tespit edebilmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma verileri içerik analizi tekniği yoluyla analiz edilmiştir. Türkçe öğretmeni adayları Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisine yeteri kadar önem verilmediğini, bu beceriyi tam olarak kazanamadıklarını, 2005'ten itibaren yapılandırmacı eğitim anlayışına geçilmesine rağmen gelenekçi anlayışın derslerde devam ettiğini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretmeni adayları, Türkçeyi doğru kullanma, beceri, durum çalışması.

---

¹ Yrd. Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü.
fatihkana@hotmail.com

EXTENDED ABSTRACT

When Turkish Language Teaching Curriculum (MEB,2006) is examined, it is seen that it aims to teach students some basic skills that they need lifelong as well as some language skills: “Speaking Turkish accurately, effectively and nicely is the skills of critical thinking, creative thinking, building communication, problem solving and decision making, using information technology and entrepreneurship”. Speaking Turkish accurately, effectively and nicely which is counted among the skills above, is given place not only in Turkish Language Teaching Curriculum but also in all curriculums. An individual who uses his mother tongue accurately, nicely and effectively succeeds in not only Turkish Language Teaching but also in other branches. The introduction book of primary school 1-5 years points out what students need to willingly develop reading and writing behaviors related to effective, accurate and nice Turkish speaking so that they can build effective communication, improve themselves cognitively, socially and emotionally using the skills of listening, speaking, reading, writing, visual reading and visual presentation (Meb,2005). With this regard, the purpose of this study is to collect preservice Turkish Language Teachers’ opinions about accurate, effective and nice use of Turkish.

Research Design

Case study design which is one of the qualitative research designs was used in this study. Case study is the investigation and description of a limited system in detail. Case studies need to focus on a specific event, programme and fact. In case studies, the fact which is investigated should be described in a detailed way. Another characteristics of case studies is that readers need to better understand the fact in the study. Instrumental case study was used in this study. Instrumental case studies are carried out to form an opinion about a specific issue (Merriam, 2013: 40-48). This study aims to find out the opinions of preservice Turkish language teachers related to using Turkish accurately, effectively and nicely.

Participants of the Study

Typical sampling method, which is one of the purposeful sampling methods, was used in this study. Typical case sampling method aims to determine a specific case out of many cases related to the research questions and to gather data about it (Büyüköztürk and etc., 2012: 91). 28 female and 19 male preservice Turkish language teachers from a university in the West of Turkey in 2013-2014 academic year participated in the study. The participant preservice teachers were chosen in a voluntary basis method.

Data Collection

The data of this study was collected in the last week of the spring term in 2013-2014 academic year. The participants were chosen in a voluntary basis, which was very important. The data in this study was collected through a semi-structured

interview forms. In semi-structured interview forms, questions are very flexible. Generally, private data is collected from each participant. Significant part of the interview consists of questions and problems which need to be made clear (Merriam, 2013: 87). A semi-structured interview form was used in the study to reveal the preservice Turkish language teachers' opinions related to the skills of accurate, nice and effective use of Turkish and their observations in school experience practice.

Data Analysis

Content analysis technique was used in the analysis of the data collected from preservice Turkish Language teachers. The aim of the content analysis is to help obtain the relationships and concepts to be able to explain the collected data (Yıldırım and Şimşek, 2011: 230). The data was coded for this purpose, and themes were obtained with the help of this coding. As the data of the preservice teachers was being coded, the names of the preservice teachers were not used and E1 and E2 codes were used for male preservice teachers, and K1 and K2 were used for female preservice teachers.

Results

The findings of the study suggest that Turkish language teachers did not give enough importance to the accurate, effective and nice use of Turkish, that it is everybody's responsibility in the society to use this skill, that it is important for individuals to have the skill of accurate, effective and nice use of Turkish language so that they can understand and tell, that the accurate speaking of the language will contribute to the improvement of this skill, that family and immediate environment are very important in acquisition of this skill.

Turkish Language teachers claim that they could not truly gain the skill of using Turkish accurately, effectively and nicely. Preservice Turkish Language teachers suggest that they did not take lessons to improve their skills related to accurate, effective and nice use of Turkish, that they lack of diction and pronunciation skills, that they could not learn about their deficiencies and so they could not repair them, that they lack of sufficient vocabulary treasure, that they are not conscious about it and they had some problems in the practice stage.

Preservice Turkish language teachers have the opportunity to observe the schools, teachers and students in their school experience programme. Preservice Turkish language teachers claim that Turkish language teachers at schools could not adequately focus on teaching the skills of accurate, effective and nice use of Turkish because they are always in a hurry to stick to the content in the curriculum.

Preservice teachers here point out that it is teachers' main responsibility to achieve, that they need to design activities to help students gain the skills of accurate, effective and nice use of Turkish, that they need to guide and encourage students.

Preservice teachers suggest that there are some problems related to the teaching of the skills related to the accurate, effective and nice use of Turkish, such as speaking with a local dialect, teacher related difficulties, environment, lack of consciousness, life styles, fondness on foreign language, socio-cultural and economic state, not being able to put theory into practice, social media, lack of habit of reading books, lack of belief in themselves.

GİRİŞ

Beceri, öğrencilerin süreç içerisinde kazanması, öğrenmesi, geliştirmesi, aktarması gereken bir konudaki yapabilirlik veya yatkınlık olarak ifade edilmektedir (Ata, 2009:76). Teknolojinin gelişimiyle beraber içinde yaşanan çağ bilgiye erişimin sınırsız olduğu bir çağdır. Bu çağda 2005'ten bu yana öğretim programlarının felsefesi oluşturan yapılandırmacı eğitim anlayışının getirdiği bir anlayış olan öğrencilere bilgiyi aktarmaktan çok, bilgiye ulaşma, bilgiyi yapılandırma, beceri kazandırma kavramları öğrencilerde beceri gelişiminin sağlanması açısından önemlidir (Üstünlüoğlu, 2006: 19). Öğrenciler, bilgi teknolojilerinin gelişmesi ve internetin yaygınlaşmasıyla beraber bilgiye her yerden ve istedikleri zaman erişim sağlamaktadırlar. Öğrencilerin bu erişimi sağlaması eğitimde anlayış değişikliğinin sağlanması açısından önemlidir. Öğrencinin, bilgiyi depolaması yerine beceri kazanması, bilginin yeni ve farklı durumlarda kullanılması eğitimdeki anlayış değişikliğinin göstergesidir (Kutlu, 2006: 17). Beceri, uzmanlık, bir şeyi yapmadaki maharet, bir işi ya da aktiviteyi iyi yapmayı sağlayan yetenek olarak ifade edilmektedir (Kaptan, Yetişir ve Demir, 2007: 16). Beceri kazanmada bireyin düşünme becerilerini etkili bir şekilde kullanması bilginin yapılandırılması açısından önemlidir. İyi düşünen birey, araştırır, sorgular, risk alır ve eleştirel düşünür (Seferoğlu ve Akbayır, 2006: 193). Bilginin öğreilmesi becerinin gelişmesi açısından önemlidir. Beceri, birden çok bilginin birleşiminden oluşan yeni bir yapı olup bilgilerin kullanılması açısından önemlidir. Görselleri okuma, verileri toplama ve sınıflama, alışverişte para kullanma vb. durumların hepsi beceri kazanmaya örnektir. Bir becerinin başarıyla yapılabilmesi için birden fazla bilginin aynı anda kullanılması gerekir (Tan ve Temiz, 2003: 89-100). Beceri, bireyin bir işi yapma gücüdür. Bireyin iş yapma gücü; bilgi, uygulama bilgisi ve iş yapma bileşenlerinden oluşmaktadır. Birey, öncelikle yapacağı işle ilgili ön bilgiye sahip olmalıdır. Uygulamada zihinsel beceriler devreye girer. İş yapma boyutunda ise fiziksel ve zihinsel becerilerin faaliyete geçirilmesi sağlanır. Beceri, bilgi olmadan bir anlam ifade etmez. Beceri, karmaşık bir süreç olup sürekli geliştirilmeye çalışılır. Beceri, bireyin kendisi tarafından yapılandırılır, başka durumlara aktarılır. Beceriler, zihinsel beceriler, bireysel beceriler, sosyal beceriler ve zihinsel bağımsızlık becerileri olarak dörde ayrılabilir. Zihinsel beceriler, düşünme, sorgulama gibi üst düzey becerileri içermektedir. Bireysel beceriler, bireylerin dil ve zihinsel becerilerini kullanarak hem kendi becerilerini hem de sosyal becerilerini geliştirmesidir. Sosyal beceriler ise başkalarıyla iyi ilişkiler kurma, işbirliği yapma, çatışmaları çözme ve yönetme ve kendini gerçekleştirme gibi bireyin bağımsız olarak kendini ifade edebilmesiyle

ilişkilidir (Güneş, 2007: 57-62). Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2006) incelendiğinde dil becerilerinin yanında öğrencilerin hayat boyu kullanacakları temel becerilerin öğretilmesi amaçlanmıştır. Bu temel beceriler: “Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme iletişim kurma problem çözme araştırma karar verme bilgi teknolojilerini kullanma ve girişimcilik becerisidir”. Bu becerilerin içerisinde yer alan Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma sadece Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda değil bütün öğretim programlarında yer almaktadır. Ana dilini doğru, güzel ve etkili kullanan bir birey, sadece Türkçe öğreniminde değil; diğer branşlarda da başarılı olur. İlköğretim 1-5. sınıflar tanıtım kitabında Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi bütün öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu becerilerini kazanmaları; bu becerileri kullanarak kendilerini bilissel, sosyal ve duygusal yönlerden geliştirmeleri; etkili iletişim kurmaları; Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma yazma alışkanlığı edinmeleri amacıyla hazırlanmış olduğu ifade edilmektedir (MEB, 2005). Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda belirlenen alt amaçlar şu şekildedir:

- Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan temel becerilerden biri olan Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili ne düşünüyorsunuz?
- Bir öğretmen adayı olarak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullandığınızı düşünüyor musunuz?
- Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde gözlemlediğiniz kadarıyla Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili ortaokullarda hangi etkinlikler yapılıyor?
- Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili öğretmenin rolü nedir ve ne olmalıdır?
- Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini öğrencilere kazandırmada karşılaşılan güçlükler nelerdir?
- Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini öğrencilere kazandırmak için ders içerisinde neler yapılabilir?
- Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini öğrencilere kazandırmak için ders dışında neler yapılabilir?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesidir. Durum çalışmalarının belirli bir olay, program ya da olguya odaklanıyor olması gerekir. Durum çalışmalarından araştırılmak istenen olgu, zengin ve yoğun bir biçimde tasvir edilmelidir. Durum çalışmalarının bir diğer özelliği okuyucunun çalışmadaki olguyu daha iyi anlamasıdır. Bu çalışmada araçsal

durum çalışması kullanılmıştır. Araçsal durum çalışması bir konu hakkında fikir sağlamak için yapılır (Merriam, 2013: 40-48). Çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Katılımcıları

Araştırmada amaçsal örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Tipik durum örnekleme yönteminde araştırmanın problemiyle ilgili evrende yer alan çok sayıdaki bir durumdan tipik bir durumun belirlenerek verri toplanmasını sağlar (Büyüköztürk vd., 2012: 91). Araştırmaya Türkiye'nin batısında yer alan bir üniversitede 2013-2014 akademik yılında Türkçe Eğitimi Bölümü 4. sınıfta öğrenim gören 28 kadın 19 erkek Türkçe öğretmeni adayı katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının gönüllülük esasına uygun olarak çalışmaya katılmaları sağlanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, 2013-2014 akademik yılı bahar yarıyılıının son haftasında toplanmıştır. Araştırmada verilerin toplanması amacıyla araştırmacıların gönüllü olmasına dikkaet edilmiştir. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde sorular esnektir. Genellikle her katılımcıdan özel veriler toplanır. Görüşmenin büyük bir kısmı açığa kavuşturulması istenen sorular veya sorunlardan oluşur (Merriam, 2013: 87). Araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili görüşlerini, okul ve deneyimi öğretmenlik uygulaması derslerindeki gözlemlerini tespit edebilmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarından toplanan verileri analiz edebilmek amacıyla içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmayı sağlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 230). Bu amaçla veriler kodlanmış, kodlamalar yoluyla temalara ulaşılmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının verileri kodlanırken öğretmen adaylarının isimlerini belirtmemek amacıyla erkek adaylar için E1, E2; kadın adaylar içinse K1, K2 kodları kullanılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Araştırmanın bu bölümünde Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili görüşlerine yer verilecektir.

Araştırma Sorusu 1: Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan temel becerilerden biri olan Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili ne düşünüyorsunuz?

Tablo 1

Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili görüşleri

	f
Temel beceri	14
Önem verilmemekte	12
Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmak bir görevdir	6
Anlama ve anlatmak	6
Dilin kuralları	2
Aile ve çevre	2
Model olma	2
Yabancı dil özentiliği	1
İyi dinleyici olmak	1
Kültür aktarımı	1

Tablo 1 incelendiğinde Türkçe öğretmeni adayları Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin temel beceri olduğunu ama bu beceriye yeteri kadar önem verilmediğini ifade etmektedir. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmanın anlama ve anlatmayla, dilin kurallarıyla, aile ve çevreyle, model olmayla, yabancı dil özentiliğiyle, iyi dinleyici olmakla ve kültür aktarımıyla yakından ilişkili olduğu ifade edilmektedir.

K26 kodlu öğretmen adayı Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin aileden geldiğini ifade etmekte ve düşüncelerini şu şekilde açıklamaktadır: “...*Bu becerinin aile ve çevreden geldiğine inanıyorum. Çünkü kişi çevresindeki kişileri model alır ve onlar gibi davranmaya çalışır. Bununla birlikte kişi ilgi duyma ve çaba gösterme sayesinde dilini etkili ve güzel konuşabilir...*”. Aynı şekilde K13 kodlu öğretmen adayı düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: “*Bu becerinin aile ve çevreden geldiğine inanıyorum. Bu duruma inanmakla birlikte çaba gösterme ve ilgi duyma sayesinde Türkçenin etkili ve güzel konuşulacağı kanaatindeyim.*”

K20 kodlu öğretmen adayı okul deneyimi dersinde Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili yaşadığı bir olayı şu şekilde dile getirmektedir. “*Okul deneyiminde yaşadığım bir olayda bir öğrenci tahtada resmini anlatırken ama sözcüğü yerine ‘emme’ sözcüğünü kullandı. Düzeltmesi gerektiğini söyledim fakat öğrencinin takip edilip cümle içine yerleştirilmesi gerekirdi.*” K14 kodlu öğretmen adayı bu beceriyle ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir. “*Hayatta her şey sınav değil. Sınavda çıkmayan ama hayatı boyunca karşısına çıkacak ve tüm bireylere yardımcı olacak olan güzel ve etkili konuşma muhakkak bireylere kazandırılması gerekir. Zaten bizim önceliğimiz bireyleri hayata hazırlamak olmalı.*” K25 kodlu öğretmen adayı Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin kültür aktarımında önemli olduğunu ifade etmekte ve duygularını şu şekilde ifade etmektedir: “*Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi, geçmişten emanet edilmiş kültürün sağlıklı bir şekilde geleceğe aktarılması demektir. Bu yüzden Türkçe’yi yalnız bir dil değil, önemli bir kültür aracı olarak*

görmek lazım.” K24 kodlu öğretmen adayı bu becerinin küçük yaşlarda kazandırılması gerektiğini ifade etmektedir. “Bu beceri insanlara küçük yaşlarda kazandırılması gereken bir beceri ve okulda ise ilerlemesi sağlanan bir beceridir. Bu bir bilinçtir. Sadece öğretmenler veya meslek sahibi insanlar Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanmalı gibi bir görüş olmamalı, millet olarak dilimizi en güzel şekilde kullanmalıyız.” K10 kodlu öğretmen adayı bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir. “Türkçeyi doğru kullanmak demek tamamıyla Türkçe konuşmak, hiç yabancı kelime kullanmamak veya hep İstanbul Türkçesi dedikleri Türkçe ile konuşmak değildir. Önemli olan anlatmak istediğimiz insan topluluğuna göre ayarlayabilmemizdir.” K7 kodlu öğretmen adayı Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmanın bir görev olduğunu ifade etmekte ve bu konudaki duygularını şu şekilde dile getirmektedir: “Her birey için Türkçeyi etkili, güzel ve doğru kullanmak bir görevdir. Her birey elinden geldiği kadar buna dikkat etmelidir. Çünkü Türkçeyi konuştuğumuz kadar karşımızdakinin dikkatini çekeriz, Türkçeyi konuştuğumuz kadar ortamda varlığımızı hissettiririz, Türkçeyi doğru konuştuğumuz kadar saygılığımızı arttırırız. Karşımızdaki kişi monoton ses tonuyla konuşursa, sürekli telaffuz hataları, anlatım bozukluğu yaparsa doğru kelimeyi doğru yerde kullanmazsa bir süre sonra onu dinlemekten sıkılırım. Bazı derslerde de hocalarımın anlatım bozukluğuna takılıp dersi dinleyemediğim olmuştur. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmak sadece konuşmakla değil aynı zamanda yazmakla olur. Her insan güzel, etkili bir yazı yazamaz, bence güzel yazı yazmak bir yetenektir ama herkes yazısında Türkçeyi doğru bir şekilde kullanmak zorundadır diye düşünüyorum.” K5 kodlu öğretmen adayı Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmanın iletişime yansıdığını ifade etmektedir. “Türkçeyi etkili, güzel ve doğru kullanmanın insanlarla iletişim kurabilme, kendini düzgün ifade edebilme ve diğer insanlardan saygı görme açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum. Güzel konuşma üzerine bir anket uygulaması yapmak üzere gruplar halinde farklı okullara gittik. Bazı gruplar gittiği okullarda kendilerini doğru bir şekilde anlatamadıkları için dili etkili, güzel ve doğru kullanamadıkları için sorunlar yaşadı. Bir arkadaşımız uygulama yapmaya gittiği okuldaki öğretmenle büyük bir tartışma yaşarken, grup arkadaşı dili doğru, güzel ve etkili kullanarak aynı öğretmenle sağlıklı bir iletişim kurarak anket uygulamasını sorunsuz bir şekilde yaptı.” E18 kodlu öğretmen adayı Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmak için iyi bir dinleyici olmak gerektiğini ifade etmektedir. “Bizim Türkçeyi etkili, güzel ve doğru kullanmamız veya bu beceriye sahip olmamız yeterli değil. Aynı zamanda iyi bir dinleyici de olmamız gerekir. Bana göre güzel konuşmak ne kadar önemliyse iyi bir dinleyici olmak da en az o kadar önemli. Bazen iletişimi sağlayan iyi bir konuşmacı değil, dinleyicidir.” E14 kodlu öğretmen adayı lise deneyimden şu şekilde bahsetmektedir: “...Hocamızın biri kendi yöresinin aksanıyla konuşuyordu. Bu öğrenciler arasında alay konusu olmuştu. Öyle ki dersinde terimleri bile kendine göre değiştirmişti. Kısaca öğretmen Türkçeyi doğru kullanmalı, öğrencilerin de doğru kullanması için etkinlikler yapmalı, öğrencileri cesaretlendirmelidir.” E11 kodlu öğretmen adayı konuyla ilgili görüşünü şu şekilde ifade etmektedir: “İnsanlar konuşa konuşa anlaşırlar.’ Bu anlaşma sürecinde de konuşmanın etkili,

güzel ve doğru olması gerekmektedir. Bir insan derdini anlatırken bunlar yapmazsa verim elde edemez.” E8 kodlu öğrenci Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin hayat boyu sahip olunması gereken bir beceri olduğunu ifade etmektedir. “Bu beceri tüm derslerde geçerli olan, hayat boyu sahip olmamız ve kullanmamız gereken bir beceridir. Hayatın her dalında işimize yarayacağını unutmamalıyız. Hitap ve Türkçeyi kullanma gücümüz bizi toplum içinde önemli kılar. Ne yazık ki Türkçeyi kullanma becerimiz iyi seviyelerde değil. Gün içinde sınırlı sayıda kelimeyle konuşuyoruz ve kullandığımız kelimeler de yabancı dilin etkisinde olan ‘brifing’ tarzı kelimeler. ‘-de’ ve ‘-ki’ nerede ayrılacağını bilmeye bir yığın var. Bunların temelde verilen iyi eğitimle mümkün olacağını düşünüyorum.” E2 kodlu öğretmen aday bütün etkinlikler hazırlanırken “Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanır.” kazanımı olduğunu anacak uygulamada Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin kullanılmadığını ifade etmektedir.

Araştırma Sorusu 2: Bir öğretmen adayı olarak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullandığınızı düşünüyor musunuz?

Tablo 2

Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanıp kullanmadıkları ile ilgili görüşleri

Evet	f	Hayır	f	Ne evet ne hayır	f
İstediklerimi rahatlıkla iletebiliyorum ve anlaşıyorum.	5	Gayret ediyorum	8	Statüler etkiliyor.	4
Tecrübe kazandıkça daha iyi olacak	4	Bu konuyla ilgili ders almadım	8		
Konuşuyorum ama eksikliklerim var	2	Diksiyon ve telaffuz eksikliğim var	3		
Alışkanlık haline getirdim	1	Kusurumu gideremiyorum	2		
Bu konuda yoğun bir çaba içerisinde değilim	1	Kelime hazinem eksik	2		
Anlatımlarımı örneklendiriyorum, jest ve mimiklerimi kullanıyorum.	1	Bilinçli değilim.	1		
Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmak halk diliyle konuşmaktır.	1	Uygulamada sıkıntım var	1		
Hazırlıklı konuşmalarda bir sıkıntı olmuyor.	1				
Toplam	16		25		4

Tablo 2 incelendiğinde Türkçe öğretmeni adaylarının (f=16) Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullandıklarını tecrübe kazandıkça daha iyi olacağını, bu beceriyi kazanmada eksiklikleri olduklarını, bu konuda yoğun bir çaba içerisinde olmadıklarını, istediklerini rahatlıkla iletebildiklerini ve anlaşıldıklarını,

anlatımlarını örneklendirebildiklerini, jest ve mimiklerini kullanabildiklerini; bu beceriyi alışkanlık haline getirdiklerini, hazırlıklı konuşmalarda bir sıkıntılarının olmadığını ifade etmektedirler. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmanın halk diliyle konuşmak olduğunu ifade eden öğretmen adayları da bulunmaktadır. Türkçe öğretmeni adayları Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanamadıklarını ama bu konuda gayret ettiklerini, bu konuyla ilgili ders almadıklarını, diksiyon ve telaffuz eksikleri olduğunu, kusurlarını gideremediklerini, kelime hazinelerinin eksik olduklarını, bilinçli olmadıklarını, uygulamada sıkıntı yaşadıklarını ifade etmektedirler (f=25). Türkçe öğretmeni adayları Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmada toplumsal statülerin ve sosyal çevrenin etkili olduğunu ifade etmektedirler.

E2 kodlu öğretmen adayı bu konudaki düşüncesini şu şekilde ifade etmektedir: *“Bir Türkçe öğretmeni olarak uygulama sınıflarına girdiğimde elimden geldiğince anlatım bozukluğu yapmamaya çalışıyorum. Dili, sözcükleri yerli yerinde kullanmaya çalışıyorum. Kendimde bu anlamda gördüğüm en büyük eksiklik ‘geliyor, okuyor vb.’ kelimeleri kullanırken ‘geliyo, okuyo vb.’ demem. Evet bunun yanlış olduğunu biliyorum ancak alışlagelmiş bir şey olduğundan mı bilmiyorum bu kusurumu gideremiyorum. Belki de sınıf ortamında o şekilde kullandığımda yapaylığa kaçacağını düşünüyorum. Böyle konuştuğumu fark ettiğimde elimden geldiğince yanlışımı telafi ediyor ve doğrusunu söylüyorum.”* E10 kodlu öğretmen adayı, *“Dil bilgisi kurallarını hemen hemen biliyorum ama diksiyon, telaffuz gibi konularda eksikliğim olduğunu düşünüyorum. Ayrıca şiveli konuşma da bunda bir etken oluşturduğunu düşünüyorum.”* diyerek bu konuda eksiklikleri olduğunu ifade etmektedir. E11 kodlu öğretmen adayı Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma konusunda kararsız olduğunu ifade etmektedir. Bu görüşünü şu şekilde ifade etmektedir: *“Yeri geldiğinde evet, yeri geldiğinde hayır. Çünkü, statüler bunu etkileyebiliyor. Bir öğretmenle, yönetici ile konuşurken düzgün konuşmaya çalışıyorum, başardığım da söylenebilir ama arkadaş çevresinde yaptığım pek söylenemez. Ayrıca yetiştirilen çevre de bunu etkiliyor.”* E17 kodlu öğretmen adayı: *“Bu konuda okulda aldığım eğitimin yetersiz olduğunu söylemeliyim.”* diyerek bu konudaki görüşünü belirtmektedir. E18 kodlu öğretmen adayı, *“Hazırlıklı olarak yaptığım konuşmalarda Türkçeyi etkili bir şekilde kullandığımı söyleyebilirim. Çünkü; dili etkili bir şekilde kullanmak için ya hızlı çalışan bir zihne ihtiyacımız var ya da önceden düşünmeye. İnsan her zaman hızlı bir şekilde düşünüp düşündüklerini ifade edemez. Önceden düşünüp zihinde tasarlamak ve bunu uygun şekilde cümlelere dökmek benim için kolaydır. Bazen de söyleyeceklerimi zihnimde tasarlamama rağmen bunları doğru bir şekilde ifade edemem.”* diyerek bu konudaki görüşünü ifade etmektedir. Araştırmaya katılan öğretmen adayları görüşlerini şu şekilde dile getirmektedir. K1 kodlu öğretmen adayı: *“Kelime hazinemde, diksiyonumda, telaffuzumda ve konuşmamın akıcılığında hiçbir sorun yok. Fakat yazı dilinde bazen imla ve noktalama ile ilgili sıkıntılar yaşıyorum.”* K3 kodlu öğretmen adayı: *“Ben bir öğretmen adayı olarak Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanmaya özen gösteriyorum. Ancak dersler esnasında gürültü, heyecan gibi sebeplerden dolayı bazen yetersiz kaldığımı*

düşünüyorum. Bir de ders anlatırken konuya ve öğrenciye odaklandığım için zaman zaman beden dilimle gereken gayreti gösteremediğimi düşünüyorum.” K6 kodlu öğretmen adayı: “Ben bir öğretmen adayı olarak Türkçeyi, doğru, güzel ve etkili kullandığıma inanmıyorum. Ancak kullanabilmek için çabam var. Doğup büyüdüğümüz yerin etkisiyle sıklıkla yerel ağızımızı da kullanıyoruz. Dolayısıyla tam bir İstanbul Türkçesi ile konuşuyorum diyemiyorum. Kitap okumanın eksikliği ve sözcük dağarcığının yetersizliği de sebeplerden bazıları. Yazı dilinde Türkçeyi daha etkili kullandığımı düşünüyorum ama onda da yeterli olmadığının farkındayım.”

Araştırma Sorusu 3: Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde gözlemlediğiniz kadarıyla Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili ortaokullarda hangi etkinlikler yapılıyor?

Tablo 3

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili ortaokullarda hangi etkinliklerin yapıldığına dair Türkçe öğretmeni adaylarının görüşleri

Yapılıyor	f	Yapılmıyor	f
Soru-cevap etkinlikleri yapılıyor	3	İçerik yetiştirilmeye çalışılıyor	15
Konuşma etkinlikleri yapılıyor	3	Gelenekçi sınıf anlayışı hakim	12
Yanlışlıklara karşı dönüt veriliyor	2	Teori var uygulama yok	8
Tonlama ve vurgulama etkinlikleri	2		
Sesli ve sınıf önüne çıkarak okuma etkinlikleri	2		
Toplam	12		35

Tablo 3 incelendiğinde Türkçe öğretmeni adayları okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde gözlemledikleri kadarıyla Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisine yönelik etkinlik yapılmadığını ifade etmektedirler (f=35). Öğretmen adayları bunun nedenleri olarak içeriğin yetiştirilmeye çalışılmasını, gelenekçi sınıf anlayışını, teorinin hâkim olup uygulamanın olmadığını ifade etmektedirler. Türkçe öğretmen adaylarından Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisine yönelik etkinlik yapıldığını ifade edenler; soru cevap, konuşma, tonlama ve vurgulama, okuma etkinliklerinin yapıldığını belirtmektedirler (f=15).

E2 kodlu öğretmen adayı bu konudaki görüşünü şu şekilde ifade etmektedir: “Okul deneyimi dersinde öğretmen öğrencileri yanlış telaffuzlarında anında dönütle uyarıyor ve onların kelimeleri doğru bir şekilde telaffuz etmelerini sağlıyordu.” E7 kodlu öğretmen adayı sorunun öğretmenlerden kaynaklandığını ifade etmektedir. “Bu beceriyi kazandırmaya yönelik etkinlikler yapılmıyor. Hocalar konu neyse onu anlatıp geçiyorlar. Yan alanlara girmek yok. Ders sanki metin altı sorularını cevaplamayı ve dil bilgisini öğretmeyi hedef almış.” E11 kodlu öğretmen adayı öğretmenlerin içeriği yetiştirmeye çalışırken bu beceriye yeteri

kadar önem veremediklerini belirtip bu konudaki görüşünü şu şekilde ifade etmektedir: “Bu konuda pek çalışma yapılmıyor çünkü içerik yetiştirilmeye çalışılıyor. Konuşma ile ilgili tek yapılan kitaptaki etkinlikler vasıtasıyla oluyor.” E14 kodlu öğretmen adayı bu konuyla ilgili düşüncesini şu şekilde ifade ediyor: “Uygulama dersinde öğrencinin güzel ve etkili konuşması için etkinlikler yapıldığını görmedim. Hatta öğrencilerin de konuşmak istemediğini konuşmaktan çekindiğini gözlemledim. Öğrencinin konuşması sırasında Türkçeyi kullanmasının, diksiyonunun değil verdiği bilgilerin sorgulandığını gördüm. Öğrenci, verdiği bilgi doğru olsa bile düşüncesini savunmaktan çekiniyor, öğretmenin verdiği bilgiyi yanlış olsa da kabul ediyor. Beşinci sınıflarda etkinliğin biri hayallerinizi resmedindi. Öğretmen resimle uğraşmayın, kompozisyon yazın demişti.” E16 kodlu öğrenci bu konudaki düşüncesini şu şekilde ifade ediyor: “Benim gittiğim okulda bir sınıfta sadece stajyer arkadaşlarımızla saydığımız 9 tane okuma güclüğü çeken öğrenci vardı. Etkili, güzel, doğru, kullanmayı bırakın çocuklar kitapta yazanı okuyamıyorlar. Noktalama işaretlerini çocuklar sadece arkadaşlarına facebooktan mesaj atarken kullanıyorlar. Sadece drama amaçlı etkinliklerde ve şiirlerde söyleyişlerine, dili kullanma yetilerine dikkat ediyorlar. Onun haricinde bu beceriye yönelik pek bir şey yapıldığını düşünmüyorum.” K11 kodlu öğretmen adayı bu konudaki düşüncesini şu şekilde ifade ediyor: “Türkçenin önemi vurgulanıyor ve dilimize gereken önemi göstermemiz gerektiği ve yabancı kelimeleri kullanmamız gerektiği söyleniyor. Dil bilinci oluşturacak bilgiler sunuluyor. Öğretmenimiz Türkçeyi doğru bir şekilde kullanmaya çalışarak öğrencilere model oluyor.”

Araştırma Sorusu 4: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili öğretmenin rolü nedir ve ne olmalıdır?

Tablo 4

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili öğretmenin rolünün ne olduğuna ve ne olması gerektiğine dair Türkçe öğretmeni adaylarının görüşleri

Öğretmenin Rolü	f
Model olma	42
Etkinlik tasarlama	6
Yönlendirme ve cesaretlendirme	4
Dönüt verme	2
Vurgulama ve tonlama çalışmaları	2
Toplam	56

Tablo 4 incelendiğinde Türkçe öğretmeni adayları Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili öğretmenin öncelikle görevinin model olma olduğunu ifade etmekte, etkinlik tasarlama, yönlendirme ve cesaretlendirme, dönüt verme, vurgulama ve tonlama çalışmalarının öğretmen tarafından yapılması gerektiğini belirtmektedirler.

E1 kodlu öğretmen adayı bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: “Her şeyden önce öğretmen öğrencileri Türkçeyi güzel ve etkili kullanma bakımından yönlendirmeli ve onları cesaretlendirmelidir. Öğretmen,

öncelikle bu konuda öğrencilerine model olmalıdır. Bir Türkçe öğretmeni önce Türkçeyi kendi etkili ve güzel kullanmalı sonra öğrencilerinden bu konuda beklentilerini açıklamalıdır. Yine çeşitli etkinliklerle öğrencilerde bu temel becerinin geliştirilmesini amaçlamalıdır. Çeşitli konuşma etkinlikleri tasarlanarak öğrencilerin bizzat bu etkinliklere katılarak Türkçeyi güzel ve etkili kullanmaları sağlanmalıdır.” E8 kodlu öğretmen adayı konuşma etkinliklerini önemli olduğunu vurgulayıp görüşlerini şu şekilde belirtmektedir: “Konuşma etkinliklerine ağırlık verilmeli, öğrenciler hazırlıklı konuşmalar yapmaya özendirilmeli ve yönlendirilmelidir. Belirli gün ve haftalarda öğrencilere görevler verilerek topluluk önünde konuşmaları sağlanmalı, bu duyguyu tadıp öğrencinin kendi gelişimini tamamlaması sağlanmalıdır.” E14 kodlu öğretmen adayı konuyla ilgili görüşünü şu şekilde dile getirmektedir: “Öğrencilerin doğru düşünmesine ve doğru, etkili konuşmasına rehber olmalıdır. Hazırladığı etkinliklerle öğrenciyi konuşturmalıdır. Tabiki bu sadece okulda olacak bir şey değildir. Öğretmen, aile ile de konuşarak etkinlikleri hayatın içinde uygulamalı, çevreyi de bu konuda kullanmalıdır.” K26 kodlu öğretmen adayı bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: “Öğrencilerin dili güzel ve etkili kullanma becerisini içselleştirmeleri sağlanmalı, farklı etkinliklerle dil kusurları belirlenip bu kusurları giderecek etkinlikler yapılmalıdır. Konuşma bozukluğu öğrencilerle özgüvenlerini yitirecek ve arkadaşları tarafından alay edilecek biçimde konuşulmamalı, dili güzel ve etkili kullanma konusunda onlarla daha fazla ilgilenilmelidir. Öğrencilerin dil yanlışları anında düzeltilmeli, kendisi de güzel, doğru ve etkili konuşarak öğrencilere model olmalıdır.”

Araştırma Sorusu 5: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini öğrencilere kazandırmada karşılaşılan güçlükler nelerdir?

Tablo 5

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini öğrencilere kazandırmada karşılaşılan güçlükler için Türkçe öğretmeni adaylarının görüşleri

Güçlükler	f
Yerel ağızla konuşma	16
Öğretmenler	11
Çevre	5
Bilinç eksikliği	4
Yaşantı	3
Yabancı dil özentiliği	2
Sosyo-kültürel ve ekonomik durum	2
Teorinin pratiğe çevrilememesi	2
Sosyal medya	2
Kitap okumama	2
Kendine güvenmeme	1
Kelime hazinesi	1
Sınavlar	1
Toplam	52

Tablo 5 incelendiğinde Türkçe öğretmeni adaylarına göre Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini öğrencilere kazandırmada yerel ağızla konuşma, öğretmenler, çevre, bilinç eksikliği, yaşantı, yabancı dil özentiliği, sosyo-kültürel ve ekonomik durum, teorinin pratiğe çevrilememesi, sosyal medya, kitap okumama, kendine güvenmeme, kelime hazinesi ve sınavların etkili olduğu görülmektedir.

E1 kodlu öğretmen adayı bu konudaki görüşünü şu şekilde ifade etmektedir: “Öğrenciler yetiştikleri çevrenin etkisiyle mahalli konuşmanın etkisinden bir türlü kurtulamamaktadır. Yine varolan şivelerin de bunda etkisi büyüktür. Öğrencilerin popüler kültür adı altında Türkçemizi yozlaştırarak konuşmaları da bu konuda en büyük engellerden biridir. Yabancı dillerin etkisiyle özellikle İngilizcenin özentiliğiyle güzel Türkçemizi bozarak konuşmaları da bozarak konuşmalarının bu konuda önemli engellerden biri olduğunu düşünüyorum.” E2 kodlu öğretmen adayı öğrencilere dayatma yapmanın öğrencileri negatif etkilediğini ifade etmekte ve bu konudaki görüşünü şu şekilde dile getirmektedir: “Dili kullanma becerileri öğrenciler açısından bir dayatma olarak görülüyor. Bu sebeple öğrenciler Türkçe derslerini sevmiyorlar. Dili öğretirken dersi olabildiğince öğrencilerin seviyesine indirmeli, onların anlayabileceği düzeyde örneklerle beceriyi kazandırmalıyız.” E3 kodlu öğretmen adayı öğrencilerin bu konuda bilinçli olmadığını dile getirip bu konudaki görüşünü şu şekilde belirtmektedir: “Okul deneyimi dersinde de gözlemlediğim kadarıyla öğrenciler henüz Türkçenin hassaslığı bilincinde değiller. Öğrenciler bazı davranışları alışkanlık haline getirdikleri için sıkıntı yaşıyor. Bunun yanında diğer öğretmenlerin ilgisizliği de bu konuyu aşamanın engellerinden biridir.” E13 kodlu öğretmen adayı bu konudaki görüşünü şu şekilde ifade etmektedir: “Öğrenciler her etkinlikte olduğu gibi bu beceriye yönelik etkinlik yapıldığında durumu alaycı bir tavırla karşılıyorlar. Çünkü öğrenciler geleneksel eğitim anlayışını daha terk edemediklerinden yapılandırmacı yaklaşımın uygulamaları onlara ilginç ve enteresan gelmekte. Karşılaşılan en önemli sorunlardan biri de öğrencilerin bu becerilerini geliştirecekleri gerçek bir yaşantı ortamının olmayışı.” E14 kodlu öğretmen adayı öğrencilerin sınava önem verdiklerini belirtip bu konudaki görüşünü şu şekilde ifade etmektedir: “Öğrenciler güzel konuşma, güzel yazı yazma yerine sınavlara önem veriyorlar. Sınavların kalkması gerektiğini düşünüyorum. Öğrenciler bunları zaman kaybı olarak görüyor. Zamanını bunlarla dolduracağına, birkaç tane daha fazla soru çözme peşinde. Bu sınavlar okulun önemini azaltıyor.” K3 kodlu öğretmen adayı bu konudaki düşüncesini şu şekilde ifade ediyor: “Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma adına benim uygulama okulumdaki temel sorun öğrencilerimin sosyal, kültürel ve ekonomik durumuydu. Öğrencilerimin büyük bir kısmı sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan yetersiz bir çevreye sahip oldukları için dilimizi kullanmada oldukça yetersiz kalıyorlardı. En çok dikkatimi çeken öğrencilerin yazdıklarını paylaşmak istememeleri, düşüncelerini ifade etmektense, sınıf arkadaşlarının yanında konuşmaktan kaçınmaları oldu. Öğrencilerin yazma ve konuşma alanında çok yetersiz olmaları yaptığımız ortak çalışmalara da olumsuz yansıdı.” K6 kodlu öğretmen adayı Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin kazandırmada karşılaşılan

güçlüklerin başında öğretmenlerin geldiğini ifade ederek bu konudaki görüşünü şu şekilde ifade etmektedir: “*Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini öğrenciye kazandırmada karşılaşılan güçlüklerden biri de bunun ne şekilde yapılması gerektiğinin öğretmen tarafından bilinmemesidir.*” K16 kodlu öğretmen adayı bu konudaki görüşünü şu şekilde ifade etmektedir: “*Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini öğrenciye kazandırmada karşılaşılan en önemli güçlük anında dönüt verilememesi ve öğrenciyi etkin hale getirerek çok fazla konuşma fırsatı vermemek, kendini ifade etmesine fırsat tanımamaktır. Genellikle öğretmenler konuları yetiştirme telaşına düştüğü için ders öğretmenin aktif olduğu şekilde geçmektedir.*”

Araştırma Sorusu 6: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini öğrencilere kazandırmak için ders içerisinde neler yapılabilir?

Tablo 6

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini öğrencilere kazandırmak için ders içerisinde neler yapılması gerektiğine dair Türkçe öğretmeni adaylarının görüşleri

	f
Konuşma etkinlikleri	22
Sınıfa örnekler getirilmeli	9
Drama çalışmaları	9
Okuma çalışmaları	7
Toplam	47

Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğretmeni adayları, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini kazandırmak için öncelikle konuşma etkinlikleri yapılması gerektiğini ifade etmektedir. Türkçe öğretmeni adayları, sınıfa örnekler getirilmesi gerektiğini, drama ve okuma çalışmaları yapılması gerektiğini vurgulamaktadır.

E1 kodlu öğretmen adayı bu konudaki görüşünü şu şekilde ifade etmektedir: “*Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini geliştirmek için ders içinde öğretmenler sık sık konuya dikkat çekmelidir. Konuşma etkinlikleri düzenleyerek önce öğrencileri konuşmaya cesaretlendirmelidir. Sonra bu etkinlikler sayesinde öğrencilerin konuşma kusurlarını belirleyip bunları giderici çalışmalar yaptırılmalıdır.*” Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini kazandırmak için diğer öğretmen adayları görüşlerini şu şekilde ifade etmektedirler. E5 kodlu öğretmen adayı: “*Öğrencilerin en iyi oldukları alanlarda hazırlıklı konuşma yapması istenebilir. Öğrencilerin konuşma güçlükleri çektikleri durumlarda bile onlar cesaretlendirilerek konuşmaya devam etmeleri sağlanabilir.*” E7 kodlu öğretmen adayı: “*Türkçeyi çok güzel kullanan yazarlarımız mevcut. Haftada bir saat dersi okumaya ayırıp bu yazarlarımızın kitapları okutulabilir.*” E11 kodlu öğretmen adayı: “*Güzel konuşma dersleri ve bunları uygulayabilecekleri bir ortam oluşturulmalıdır. Derslere konuşması güzel olan insanlar getirilmeli, güzel*

konuşma konusunda model olan insanlarla bir iletişim süreci oluşturulmalıdır.” E17 kodlu öğretmen adayı: *“Sesli kitap okuma çalışmaları yapılabilir. Tekerlemeler, maniler okutularak eğlenceli hale dönüştürülebilir. Bu konuda uzman kişiler sınıflara misafir edilerek öğrencilerle birebir iletişime geçilmesi sağlanabilir.”* K5 kodlu öğretmen adayı: *“Bu beceriyi öğrencilere kazandırmak için bir konu verilerek hazırlıklı ve hazırlıksız konuşmalar yapmaları istenebilir. Münazaralar yaptırılabilir. Öğrencilerin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmanın önemini kavrayabilmeleri için bu konuda iyi ve kötü örnek olan insanların konuşmaları izlettirilip dinletilebilir.”* K6 kodlu öğretmen adayı: *“Drama çalışmaları yaptırılabilir. Etkinlik sırasında öğrencilerin duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri sağlanarak onların dili kullanmadaki becerileri gözlenebilir. Buradan hareketle yapılan yanlışlıklar düzeltilme yoluna gidilebilir.”*

Araştırma Sorusu 7: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini öğrencilere kazandırmak için ders dışında neler yapılabilir?

Tablo 6

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini öğrencilere kazandırmak için ders içerisinde neler yapılması gerektiğine dair Türkçe öğretmeni adaylarının görüşleri

	f
Okuma alışkanlığı kazandırmak	12
Konferanslara katılımı sağlamak	9
Şiir ve hikaye yarışmaları düzenlemek	7
Röportaj ödevi vermek	7
Tiyatro izlemek	5
Örnek kişilerle konuşma	3
Örnek çalışmalar inceleme	2
Gezi programı	2
Toplam	47

Tablo 7 incelendiğinde Türkçe öğretmeni adayları, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini öğrencilere kazandırmak için ders dışında okuma alışkanlığı kazandırmak, konferanslara katılımı sağlamak, şiir ve hikaye yarışmaları düzenlemek, röportaj ödevi vermek, tiyatro izlemek, örnek kişilerle konuşmak, örnek çalışmalar incelemek ve gezi programı düzenlemek gerektiğini ifade etmektedir. Bu konuda öğretmen adayları görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir. E7 kodlu öğretmen adayı: *“Türkçeyi iyi kullanan yazarlarımızın eserleri tavsiye edilip okunması sağlanabilir. Şiir ve hikaye yarışmaları düzenlenebilir.”* K2 kodlu öğretmen adayı: *“Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini öğrencilere kazandırmak için ders dışında öğrenciler konferans, panel vb. etkinliklere götürülebilir. Çünkü iyi bir konuşmacı olmanın ilk şartı iyi bir dinleyici olmaktır. Öğrenci, edindiği bilgi birikimleri sayesinde ve örnek aldığı konuşmacılar sayesinde Türkçeyi etkili kullanmayı öğrenir.”* K9 kodlu öğretmen adayı: *“Okul dışı etkinlik olarak çocuğun bol bol kitap okuması sağlanabilir. Kitaplarda*

kullanılan dil, düzgün bir Türkçe olduğundan sürekli okuyan çocuk ister istemez güzel konuşmaya sevk edilecektir. Yine kitap okuyan çocuğun kelime hazinesi de gelişeceğinden konuşmasını süsleyebilecek, güzel kullanımlarda bulunabilecektir.” K10 kodlu öğretmen adayı: *“Ders dışında çocuklara gezi yaptırılabilir. Bu gezilerdeki gördüklerini duyduklarını sözlü olarak ifade etmeleri istenebilir. Panel, münazara, forum vb. etkinlikler düzenlenebilir.”*

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkçe öğretmeni adayları Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisine yeteri kadar önem verilmediğini, bu beceriyi kullanmanın toplumdaki her bireyin görevi olduğunu, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin anlama ve anlatmak için önemli olduğunu, dili kurallarına uygun konuşarak bu beceriye destek olunacağını, aile ve çevrenin bu becerinin kazanımında önemli olduğunu ifade etmektedirler. Bu beceriyi kazanmak için iyi bir dinleyici olmak gerektiğini, bu beceri sayesinde kültür aktarımının gerçekleştiğini ifade etmektedir. Yangın (2003), öğrencilere dilin kurallarına uymalarını alışkanlık haline getirmeleri için Türkçenin önemini ve değerini kavratmak gerektiğini ifade etmektedir. Ana dilini doğru ve etkin şekilde kullanabilen öğrenci, ders içinde ve ders dışında öğrenmede daha başarılı olacaktır (Karadağ, 2001). Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmayı öğrenciler için alışkanlık haline getirmenin en etkili yolu olarak öğrencilerin düşüncelerini yazılı ve sözlü olarak anlatmalarına fırsat vermek olduğu ifade edilmektedir (Demirel, 2002).

Türkçe öğretmeni adayları Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini tam olarak kazanamadıklarını ifade etmektedirler. Türkçe öğretmeni adayları Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili ders almadıklarını, diksiyon ve telaffuz eksiklikleri olduğunu, kusurlarını bilip gideremediklerini, kelime hazinesi eksikleri olduğunu, bilinçli olmadıklarını ve uygulamada sıkıntı yaşadıklarını ifade etmektedirler. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisiyle ilgili en büyük sorun mahalli konuşmaların önüne geçilememesidir. Bu konuda öğretmenlerin de derslerde mahalli ağızla konuşmaları, bu becerinin kazanılmasını etkilemektedir. Başaran ve Erdem (2009) araştırmalarında öğretmen adaylarının üniversitede eğitim almasının güzel konuşma becerisini olumlu yönde etkilediğini, sadece sözlü anlatım dersinin bu becerinin gelişimine etkisi olmadığını ifade etmektedir. Beceri kazandırırken kazanılan becerilerin de niteliği sorgulanmalıdır (Demir ve Yapıcı, 2007)

Türkçe öğretmeni adayları, öğretmenlik uygulaması ve okul deneyimi derslerinde okulları, öğretmenleri ve öğrencileri gözlemlene fırsatını yakalamaktadırlar. Türkçe öğretmeni adayları Türkçe öğretmenlerinin içerik yetiştirme çabasıdan dolayı öğrencilerin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanıp kullanmadıklarına bakmadıklarını ifade etmektedirler. Bunun yanısıra 2005'ten itibaren yapılandırmacı eğitim anlayışına geçmemize rağmen gelenekçi anlayışın derslerde devam ettiğini, teorinin var olup uygulamanın olmadığını ifade etmektedirler. Semerci ve Yanpar Yelken (2010) araştırmalarında öğretmenlerin, Türkçe'yi doğru, etkili ve güzel kullanma, iletişim, problem çözme ve eleştirel

düşünme gibi konularda diğer konulara göre kendilerini daha bilgili gördüklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler, yapılandırmacı eğitim anlayışı konusunda da kendilerini bilgili görürlerken uygulamada gelenekçi eğitim anlayışına uygun ders yapmaktadırlar.

Türkçe öğretmeni adayları Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin kazandırılmasında öğretmenin model olması gerektiğini, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini öğrencilere kazandırmak için etkinlik tasarımları gerektiğini, öğrencileri yönlendirme ve cesaretlendirmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Öğrenciler okul hayatları boyunca öğretmenlerini kendilerine model alırlar. Öğretmenler model olduğundan sınıf içerisinde Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaları gerekmekte ve bu kullanımı öğrencilerine hissettirmeleri gerekmektedir. Arslan (2005) araştırmasında öğrencilerin okuma güçlüklerini gidermede okuma öğretimini oyunlaştırarak, öğrencinin eğlenerek öğrenme, ayna karşısında okuma; şiir, şarkı, tekerleme ezberleme; okuduklarını kendi cümleleriyle anlatmalarını isteme, öğrencilerle bireysel çalışmalar yapma, aynı hecelerden oluşturulan tekerlemelerden yararlanma, arkadaşlarıyla çalıştırma, sevgi ve saygıyla iletişim kurma etkinliklerini yaptığını belirtmektedir.

Türkçe öğretmeni adayları Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini öğrencilere kazandırmada yerel ağızla konuşma, öğretmenlerden kaynaklanan güçlükler, çevre, bilinç eksikliği, yaşantı, yabancı dil özentiliği, sosyo-kültürel ve ekonomik durum, teorinin pratiğe çevrilememesi, sosyal medya, kitap okumama ve kendine güvenmeme gibi güçlükler yaşandığını ifade etmektedirler. Özellikle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma konusunda öğretmenlerin etkili model olamadıklarını ifade etmektedirler. Teknolojinin gelişmesiyle beraber sosyal medyadaki dil kullanımı çocuğun yaşantısını etkilemektedir. Sosyal medyadaki dil kullanımı öğrencilerin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerilerini önemli ölçüde etkilemektedir. Başaran ve Erdem (2009) araştırmalarında öğretmen adaylarının bir konuşmanın etkili ve güzel olmasında konuşmacının fiziki görünüşü, konuşmayı materyallerle destekleme, konu, İstanbul ağızıyla konuşma ve konuşma içeriğinin düzenlenmesinin nispeten daha az; konuşmacının vurgu ve tonlamaları, konuya hakimiyeti, telaffuz, konuşma esnasında uygun yerlerde durma/duraksama, konuşmacının dinleyiciyi motive etme becerisi, ses tonu, konuşmanın işitilebilirliği ve beden dili kullanımının ise çok etkili olduğunu düşündüklerini ifade etmektedirler.

Türkçe öğretmeni adayları bu becerinin gelişmesi için öğretmenlerin ders içerisinde konuşma etkinliklerine, drama ve okuma çalışmalarına yer verilmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Bunun yanı sıra sınıfa Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanan örneklerin getirilmesinin çocuğun Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmasını etkileyeceğini ifade etmektedirler. Ders dışında ise okuma alışkanlığı kazandırmanın, konferanslara katılım sağlamanın, şiir ve hikaye yarışmaları düzenlemenin, röportaj ödevi vermenin, tiyatro izlemenin, örnek kişilerle konuşmanın, örnek çalışmalarını incelemenin, gezi programları düzenlemenin öğrencilerin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini geliştireceğini

belirtmektedirler. Dil becerileri ve temel beceriler bir bütünlük ve devamlılık gösterir. Sadece okul içinde değil, okul dışında da bu becerileri geliştirecek etkinlikler düzenlenmelidir (Özbay, 2006). Başaran ve Erdem (2009) araştırmalarında öğretmen adayları konuşma konusunda topluma model olabilecek kişilerden sırasıyla popüler müzik yapan sanatçıların, dizi veya sinema filmlerindeki karakterlerin ve siyasetçilerin olumsuz; üniversite hocalarının, şair ve yazarların ise iyi birer model oluşturduklarını düşündüklerini ifade etmektedirler. Akdağ ve Yıldız (2011) araştırmalarında öğrencilerin Türk diline hayranlık duymasını ve konuşma dilinde düzeltmeler yapmasını özendirmek için öğretmenler tarafından Türkçeyi doğru ve etkili kullanan kişiler sınıfa davet edilmesini ve bu yapılamıyorsa, bu konuda ünlü kişilerin örnek konuşmalarını içeren ses ve görüntü kayıtları öğrencilere izlettirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Öğrenciler için okuma yazma etkinliklerinin yanında konuşma etkinliklerine de yer verilmesinin, öğrencinin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanılabilmesi için önemli bir adım olacağı ifade edilmekte; öğrencilerin yakın çevrelerinde, okul içi ya da dışında düzenlenen gösterilerde seviyelerine uygun şiir, düz yazı vb. okumaya özendirilmesi gerektiği belirtilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdağ, M. ve Yıldız, H. (2011). İlköğretim Birinci sınıf öğretmenlerinin öğrencilerde dil becerilerini geliştirme yeterliklerine ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4(1), s. 50-70.
- Arslan, D. (2005). *İlkokuma öğretiminde karşılaşılan güçlükler ve okumayı geliştirici duyuşsal yaklaşımlar*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı.
- Ata, B. (2009). Sosyal Bilgiler Ünitesi Kavramı Üzerine Bazı Düşünceler. *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar* içerisinde. R. Turan, A. M. Sünbül ve H. Akdağ (Ed.)(s. 43-53). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Başaran, M. ve Erdem, İ. (2009). Öğretmen adaylarının güzel konuşma becerisi ile ilgili görüşleri üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 17(3), s. 743-754.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Demir, C. ve Yapıcı, M. (2007). Ana dili olarak Türkçenin öğretimi ve sorunları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), s. 177-192.
- Demirel, Ö. (2002). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Hotaman, D. (2008). *Yeni ilköğretim programının kazandırmayı öngördüğü temel becerilerin öğretmen, veli ve öğrenci algıları doğrultusunda değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı.

- Kaptan, F., Yetişir, İ. ve Demir, M. (2007). Beceriden bilimsel süreç becerilerine: Farklı bakış açılarının incelenmesi. *Çağdaş Eğitim*. 32(338).
- Karadağ, Ö. (2001). Sivas'taki okullar örneği çerçevesinde eğitim sürecinde ana dili kullanma becerisinin gelişimi üzerine bir araştırma. *TÜBİAR*, X, s. 180-194.
- Kutlu, Ö. (2006). Üst düzey süreçleri belirleme yolları: Yeni durum belirleme yaklaşımları. *Çağdaş Eğitim*. 31(335), s. 15-21.
- MEB. (2005). *İlköğretim 1-5. sınıf programları tanıtım el kitabı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. Sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- Merriam, B. M. (2013). Nitel araştırma (3. Basım). Çev. S. Turan. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Seferoğlu, S. ve Akbıyık, C. (2006). Eleştirel düşünme ve öğretimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (36), s. 193-200.
- Semerci, N. ve Yanpar Yelken, T. (2010). İlköğretim programlarındaki ortak temel becerilere ilişkin öğretmen görüşleri (Elazığ ili örneği). *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*. 8(2), s. 47-54.
- Tan, M. ve Temiz, K. (2003). Fen öğretiminde bilimsel süreç becerilerinin yeri ve önemi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1(13), s. 89-100.
- Üstünlüoğlu, E. (2006). Üst düzey düşünme becerilerini geliştirmede bilişsel soruların rolü. *Çağdaş Eğitim*. 31(331), s. 17-24.
- Yangın, B. (2003). Dil becerilerinin sürekliliği. *Journal of Qafqaz University*, <http://www.qafqaz.edu.az/journal/BANU%20YANGIN.pdf> sitesinden 25.08.2015 tarihinde alınmıştır.
- Yıldırım ve Şimşek (2011). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.